

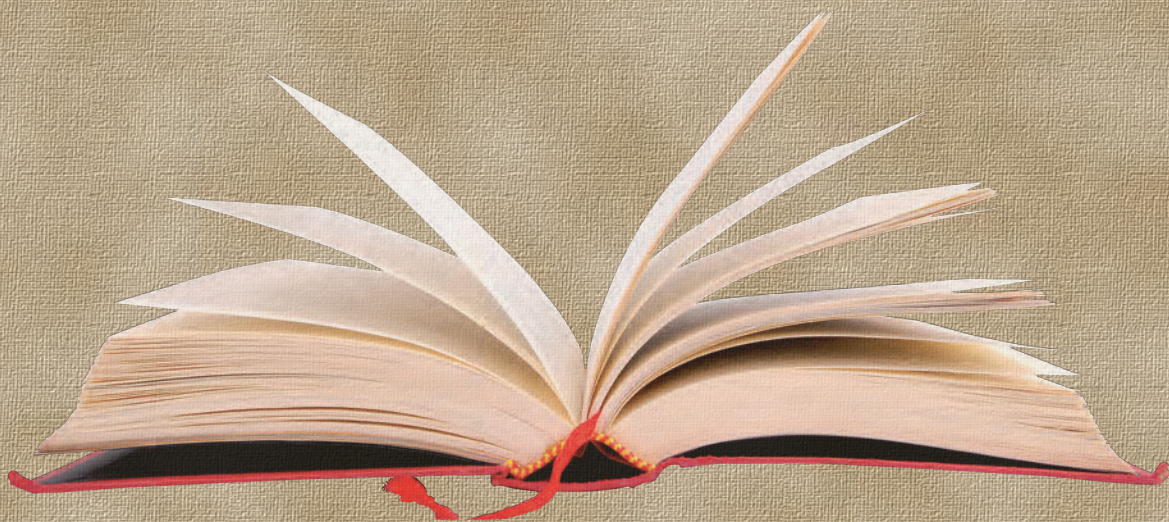
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП

ВОСПИТАНИЕ

ФАКУЛТЕТ ЗА
ОБРАЗОВНИ НАУКИ

СПИСАНИЕ ЗА ОБРАЗОВНА ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА

год. 9, бр. 13, Штип 2014

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ВОСПИТАНИЕ
списание за образовна теорија и практика

Штип, 2014

ВОСПИТАНИЕ
списание за образовна теорија и практика
год. 9, број 13
2014 год.

За издавачот:

проф. д-р Соња Петровска, декан

Издавачки совет:

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Емилија Јаневиќ-Ивановска
доц. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки одбор – Editorial Board:

проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Емилија Петрова-Горѓева
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Снежана Ставрева-Веселиновска
проф. д-р Снежана Јованова Митковска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Владо Петровска
доц. д-р Трајче Стојанов
пом.асс. м-р Јадранка Рунчева
доц. д-р Трајче Стојанов
доц. д-р Деспина Сивевска

Главен уредник и одговорен уредник – Editor in Chief:

проф. д-р Емилија Петрова-Горѓева

Јазично уредување - Language Editor:

Даница Гавриловска-Атанасовска (македонски јазик)
м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување – Technical Editing:

Славе Димитров
Благој Михов

Рецензенти:

проф. д-р Снежана Јованова-Митковска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Снежана Ставрева-Веселиновска
проф. д-р Емилија Петрова-Горѓева
доц. д-р Трајче Стојанов
доц. д-р Зоран Здравев

Редакција и администрација – Editorial Office:

Бистра Василева-Ушинова
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Факултет за образовни науки
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п.фах 201, 2000 Штип,
Р.Македонија
e-mail: vospitanie@ugd.edu.mk
++389 32 550 500

СОДРЖИНА

д-р Блаже Китанов Македонија е судбина на светот - светот е судбина на Македонија	5
д-р Снежана Мирасчиева Рефлективност на одделни теориски учења врз моделирање на ефективна воспитно-образовна комуникација	11
д-р Емилија Петрова-Горѓева Фактори на меѓучовечкиот однос - како императив за успешно воспитно делување	19
д-р Владо Петровски, м-р Даниела Коцева Семејното насилство - социјална појава на денешницата	35
д-р Кирил Барбареев Иницијалното образование на воспитувачите и учителите во Холандија - Педагошки факултет (PADAGOGISCHE ACADEMIE) во Гронинген	43
д-р Снежана Јованова-Митковска Стручни, научни трудови - методолошки упатства	55
д-р Снежана Ставрева - Веселиновска Ставови на студентите од студиската програма Биологија на Факултетот за природни и технички науки за својата практична оспособеност за реализирање на настава по биологија во деветгодишното основно образование	67
д-р Драгана Кузмановска, м-р Снежана Кирова, м-р Биљана Петковска Три методи за учење на новите генерации	87
Бисера Петковска, д-р Благој Делипетрев, д-р Зоран Здравев Масовни отворени онлајн курсеви (MOOK)	95
м-р Ленче Насев, м-р Саша Павловиќ Компаративна анализа на курикулумот во Република Македонија и Република Српска на примерот: анализа на наставните програми по музичко од I до III одделение	105
м-р Даринка Маролова Модерни наставни принципи во наставата по германски како странски јазик	117

УДК: 001.81:37.091.322

Проф. д-р Снежана Јованова-Митковска
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за образовни науки

Стручен труд
(Professional paper)

СТРУЧНИ, НАУЧНИ ТРУДОВИ - МЕТОДОЛОШКИ УПАТСТВА

Апстракт

Како да се напише стручен, научен труд? Кои се нивните структурни елементи? Од каде да се започне?.. На што да се посвети повеќе внимание? Колкав треба да биде нивниот обем?

Ова се најчестите прашања што си ги поставуваат учениците, студентите, истражувачите, научниците при креирање на семинарските/ проектните задачи, стручните, научните трудови.

Идентификацијата на стручни, научни трудови, методолошките правила што треба да се почитуваат при пишувањето на стручните трудови, семинарски работи, се предмет на елаборација на овој труд.

Се надеваме дека овој труд ќе им помогне, пред сè, на студентите во стекнување и унапредување на знаењата и вештините за пишување на стручни текстови кои ќе им овозможат брзо и ефикасно извршување на нивните обврски во текот на студирањето а и подоцна, во нивната кариера и нивниот професионален и кариерен развој.

Клучни зборови: *стручни, стручно-научни, научни трудови, семинарска работа.*

PROFESSIONAL, SCIENTIFIC PAPERS - METHODOLOGICAL GUIDELINES

PhD Snezana Jovanova-Mitkovska

Abstract

How to write professional, scientific paper? Which are their structural elements? How to start? What to pay more attention? What should be its scope?

These are common questions that pupils ask themselves, students, researchers, scientist, when they creating seminar assignments, professional, scientific papers.

Identification of professional, scientific papers, methodological guidelines that should be observed when writing professional paper, seminar paper, is the subject of elaboration in this paper.

We hope that this paper will help students before the acquisition and improvement knowledge and skills for writing professional article that will enable for fast and efficient performance of their duties during their studies and later in the careers and their professional and career development.

Key words: *professional, professional-scientific, scientific papers, seminar work.*

Вовед

Вештината за самостојно пишување на стручни, научни трудови е вештина која ја поседува и треба да ја поседува секоја личност која се стекнува со вишо или високо образование. Формирањето на оваа вештина не е едноставна и лесна работа, но подразбира запознавање и примена на правила, стандарди, алгоритамски чекори кои треба да се почитуваат при пишување на стручни и научни трудови, како и нивно вежбање со цел нејзино интериоризирање.

„Пишувањето не е компликувано, но вклучува низа вештини и стручност кои се формираат низ одреден временски период. По совладување на основните принципи, пишувањето се учи вежбајќи. Низ повторните пишувања се развиваат вештини за изразување на мисли, обликување на идеи и изострување на зборови и фрази. (Kuba, Koking, 2004:11)

Учениците и студентите треба да се воведат во тајните, методолошките правила и стандарди за пишување на стручни и научни трудови.

Што е пишувањето?

Чин во кој единката врз основа на проучена литература, врз основа на податоци од спроведено проучување, истражување, сознавање, дава преглед, свој став, свое мислење за одредена проблематика, со пишување на хартија со молив или пак користење на информатичката технологија, вештина која се стекнува уште од најмала училишна возраст, начин на изразување, писмен доказ за остварената работа, преглед на преземаните активности и донесени заклучоци.

„Оставање на писмена трага на хартија со користење на молив, тастатура или некое друго средство... пишување на одговор на писмени или усни ставови на некој друг, реакција на светот околу нас, процес на формулирање или преиспитување на сопствените мисли, одраз на способноста на писателот да ги изрази и поврзе идеите.... и истите да ги сподели со другите“. (??)

Во текот на образованието, почнувајќи од повисоките одделенија од основното образование, средношколското и високото образование, учениците и студентите се поставуваат во ситуација да изготвуваат есеи, различни видови на стручни, научни трудови.

Во наставните програми за средношколско и високошколско образование не постои посебен наставен предмет низ кој учениците и студентите ја запознаваат методологијата на изработка на стручни и научни трудови. Во предметните програми на одделни факултети, кај некои од нив на прв а кај некои на втор циклус студии постојат наставни содржини кои се однесуваат на изработката, пишување на стручни и научни трудови, пример: методологија на педагошко истражување, педагогија на Факултетот за образовни науки.

Најчесто информацијата околу изработката на истите се врши врз основа на информациите кои им ги пренесува некој од наставниците или пак се пренесува по пат на „учење еден од друг“. Оттаму и постои разноликост во начинот на нивното подготвување и нивното презентирање, па се јавува и потребата од нивна едукација во насока на совладување на техниката и основните методолошки правила за пишување на стручни научни трудови.

Какви трудови изработуваат учениците и студентите?

Во текот на средното образование, поголемиот број на ученици изработуваат есеи и проектни задачи, а повремено изработуваат и стручни трудови кои ги објавуваат во одредени стручни и научни списанија или пак истите се презентирани на конференции и објавени во зборници.

Во високото образование, студентите во текот на иницијалното образование или на постдипломски и докторски студии изработуваат: есеи,

проектни задачи, дипломски трудови, магистерски трудови, докторски трудови и објавуваат соопштенија, стручни или научни, академски трудови во стручни, научни списанија, учествуваат на конференции, симпозиуми, трибини и т.н. на кои истите се презентираат и објавуваат во конкретни списанија или зборници.

Видови на стручни и научни трудови

Стручните и научни трудови можат да се разграничат врз основа на повеќе критериуми:

- според начинот на соопштување: усни и пишувани стручни, научни трудови;
- според опфатноста: парцијални и целосни;
- според резултатите од истражувањето: научни и стручни - многу тешко може да се идентификуваат, она по што најчесто се разликуваат е тоа што научните соопштенија се засновани на истражување, нудат нешто ново, имаат сопствена методологија, додека стручните соопштенија трагаат по нешто што е веќе истражено, соопштено и имаат едукативна функција;
- според обликот: научни трудови за одбрана (дипломски, магистерски, докторски трудови), книги (студии, зборници, учебници, прирачници), статии (кратки соопштенија објавени во некое списание или монографии) и предавања (усно излагање наменето за соодветен аудиторум).

Стручните трудови немаат некоја поголема вредност во научна смисла, но имаат за цел да им ги презентираат на стручната јавност новите трендови во развојот на конкретната дисциплина, новите пристапи во интерпретацијата и примената на постојните научни резултати и приспособување на тие резултати на потребите на современата теорија и пракса или пак да промовираат некои унапредувања на постојните методи, техники кои во одредена стручна групација не се познати, а кои нудат значително подобрување на условите или резултатите од работењето.

Во рамки на стручните трудови се вбројуваат: стручните статии (информирање за нови научни сознанија со цел нивна примена во практиката - есеи, семинарска работа, дипломска работа); приказ (оцена на одредено дело и негово претставување во стручната или научна јавност), експертиза - труд во кој се изнесува стручен суд за некој предмет или проблем и неговото решавање од страна на стручно лице, експерт или стручен тим; елаборат – темелна обработка и излагање на некој проблем со почитување на методолошки стандарди.

Esej – *essai* (француски) оглед, осврт, обид, експеримент. Станува збор за краток прозен текст во кој авторот врз основа на претходно проучување на соодветна проблематика, истражување на истата, врз основа на детална анализа, дава свое видување за конкретен и актуелен културен и општествен проблем, проблем од областа на образованието.

Семинарска работа е стручен труд кој содржи самостојна стручна обработка на одредена тема од наставната програма на додипломски студии т.е. „исцрпен преглед на постојната литература на одредена тема и нејзина обработка во согласност со правилата на пишување на академски трудови“ (Filipović, Kuzmanović i Andrijević, 2002:1)

Целта на семинарската работа е проширување, продлабочување на теоретското и практично знаење од одредена област, развивање на способноста за користење на различни извори на податоци и усовршување на вештините на пишување.

При изработката на семинарската работа - задача од студентот не се очекува да дојде до нови научни сознанија, нови резултати и покрај тоа што е можно откривање на нови нешта, нови научни вистини. Основната негова задача е врз основа на проучување на стручната и научна литература релевантна за одредена проблематика и сознанија до кои дошле врз основа на сопственото емпириско истражување, на целосен и систематски начин ја обработуваат избраната тема, со конкретна интерпретација на научните и стручни ставови и мислења за правилната употреба на научната и стручна терминологија.

Дипломска работа е самостојна стручна работа во која студентот под водство на менторот обработува одредена тема од теориски, практичен или теориско-практичен аспект. (Zelenika, R., 1998:264)

Која е разликата помеѓу дипломската и семинарската работа?

Често постои идентификација помеѓу посочените два вида на стручни трудови. Зеленика, Р, (Zelenika, R., 1998:260) ќе истакне „посебно битна е разликата во целта на едниот и на другиот труд, а истата се состои во тоа што кај семинарските работи студентите сè уште се вежбаат во пишување, а кај дипломските работи, студентот мора да докаже дека вежбата е успешна“.

Разликата е и во тоа што со тематиката која се обработува во дипломските работи е далеку посложена, методолошкиот пристап е поизразен, а обемот на работа е двапати поголем. Разлика постои и во поглед на периодот во кој се изготвуваат. Семинарските работи се изготвуваат во текот на студирањето, а дипломските работи се изготвуваат во последниот семестар од студиите и истите се бранат по полагање на сите испити „круна на завршените студии“.

Монографијата, докторската дисертација, научна статија (изворен научен труд - оригинално научно дело; прегледен труд – резултат е на анализа, евалуација и синтеза на направен преглед на најнови дела за одредено подрачје; кратко или претходно соопштение – краток приказ на резултати од завршено изворно истражување на дело или дела кои се во тек; научна критика, полемика или осврт – расправа за одредена тема врз основа на научна аргументација), научната студија, се вбројуваат во *научни трудови*.

Постојат и *стручно-научни трудови* како: учебник, енциклопедија, лексикон, практикум, речник, зборник на трудови.

Каде се објавуваат стручни и научни трудови?

Стручните и научните трудови често се објавуваат во конкретни научни списанија. Научните списанија се публикации кои излегуваат периодично и се едни од најраспространетите, најдостапни извори чиј број од ден на ден постојано расте.

Се јавуваат во повеќе видови и тоа како:

- списанија од една област, потесна или поширока;
- списанија со интердисциплинарен карактер;
- според составот на редакцијата – интернационални списанија, национални списанија, списанија со поограничен карактер (списанија на институции);
- според начинот на публикување - електронски, интернет, комбинирани - печатени или електронски;
- според начинот на пристап - списанија што се купуваат, списанија со отворен пристап;
- според импакт факторот - списанија со висок, низок и без рејтинг (ИФ = колку пати трудовите од претходна година се цитирани и се објавува за односната година).

Во научните списанија трудовите можат да бидат поставени како: стандардна научна статија, кратко соопштение, претходно соопштение; стручни трудови, прегледни трудови и сл.

Стручните и научни трудови можат да бидат објавени и во зборници на трудови од институцијата (периодични и сериски публикации), каде што нема или пак е блага рецензентската политика. Истите имаат најмал рејтинг, но и достапност.

Можат да бидат објавени и во зборници на трудови од собири - слични се на научните списанија (понекогаш и специјални броеви на стандардни научни списанија – презентирани трудови имаат вид на стандардна научна статија), посветени се на конкретна проблематика во зависност од тоа дали собирот е специјализиран или не.

Чекори во пишување на семинарска работа

Пишувањето на стручни и научни трудови се изведува врз основа на исти или слични принципи во поглед на структурата, техничката и графичка обработка, документирање на податоците, изворите и начинот на креирање на библиографијата. Разликата произлегува од сложеноста на темата и обработената литература.

1. **Избор на тема** - првата и основна задача која се поставува при изработка на семинарска работа е изборот на тема за истата. Прашањето кој треба да го изврши изборот на темата е дискутабилно. Се препорачува темата да биде предложена од студентот, затоа што истата, претпоставуваме, ќе произлезе од неговиот интерес, лична мотивација што се разбира понатаму ќе се одрази на успешноста во нејзината изработка. Но, и покрај оваа препорака, најчесто тезите за изработка на семинарска работа за учениците во средното образование и иницијалното високо образование се поставени од наставникот – ментор.

2. **Собирање и обработка на литература и друг вид на граѓа неопходен за изработка на семинарската работа.** Се користат:

учебници, коментари, енциклопедии, монографски дела, стручни, научни списанија), интернет бази со електронски списанија, публикации на меѓународни институции, ЦД ром, COBBIS, EBSCO, Emerald, Science direct, WoS, Econ Lit, ABI/Inform, Scopus, REPEC или пак со користење на познати пребарувачи, како што се: <http://www.scirus.com>; <http://www.google.com> и др.

Собирањето на релевантната литература трае сè додека не се собере граѓа која е доволно репрезентативна за да ги покрие сите делови на семинарската работа

Потребно е да се изработат т.н. *фиши*, во кои ќе се содржат податоци поврзани со проучениот и обработениот труд, т.е. назив на трудот, име и презиме на авторот, назив на делото во кое трудот е објавен, зависно од тоа дали е посебна статија или пак е сместен во учебник, енциклопедија и сл., местото и годината на издавање и ознака за страната).

3. **Селекција на материјалите кои ќе ни послужат за изработка на семинарската работа**

Селекцијата се изведува врз основа на читање на претходно одбраната литература поврзана со проблемот кој ќе се проучува и подразбира: доаѓање не само до текстуални информации за проблемот, разбирање на начинот на кој авторот го развил и аргументирал сопствениот став, анализа на понудените аргументи, критички пристап кон истите, нивна евалуација, заемање на сопствен став за конкретната проблематика.

4. Структура на семинарската работа

Насловна страница – универзитет, факултет, лого, Наслов на трудот, ознака -дипломски труд или семинарска работа, назив на предметот; име и презиме на студентот: број на индекс; ментор, академска титула, име и презиме на менторот, место, месец и година на предавање на трудот.

Сите елементи се пишуваат во ТНР големина 14, болд, центрирани, наслов големина 16 со големи букви, освен податоците за менторот, предметот, студентот, местото и датумот. Не содржи никакви графички додатоци.

Предговор - незадолжителен дел на семинарската или дипломската работа. И во него се објаснуваат причините и мотивите поради кои авторот се определил за пишување на труд, условите во кои трудот настанал, евентуалните тешкотии и ограничувања на кои наидува при изработка на трудот и изразување на благодарност на сите оние кои му дале помош во работата. Истиот не треба да биде подолг од една страница.

Содржина - задолжителен дел на секој стручен труд претставува систематизиран преглед на структурата на трудот врз основа на кој може да се увидат основните информации за елаборираните поглавја во трудот. Содржи наслови, поднаслови, нивна нумерација, редни броеви и број на страна на која се наоѓаат. Добро е една семинарска работа да има не повеќе од четири до пет главни наслови. Содржината се поместува на почетокот од трудот, пред воведот, а по предговорот или по насловната страница. Се пишува по завршување со пишувањето на текстот и обележување на редниот број на страниците Во содржината поглавјата и потпоглавјата се наведуваат означени со децимални единици, па број на страница на која може да се најде почетокот на наведените целини.

Насловите се пишуваат со големи букви, а насловите на потпоглавја со мали букви.

Вовед - неговата цел е да се воведи читателот да го побуди интересот и прелиминарно да го запознае со тематиката која се обработува. Воведот треба да биде краток (една до две страници во текстот), да е информативен и да е интересен.

Во воведот треба да е конкретно одреден проблемот на истражување, да е одредена целта, основната хипотезата и евентуално помошните хипотези, да се наведат методи применети во истражувањето - доколку станува збор за реализирано истражување, да се опише содржината на одделни делови на трудот, оценување на досегашните истражувања на конкретниот проблем, наведување на основните извори на информации и укажување на теориското и практично значење за обработка на избраната техника.

По правило, воведот и предговорот се пишуваат последни, кога останатите делови на трудот се веќе напишани. Ако станува збор за истражување, неопходно е воведот да содржи и кратки методолошки напомени.

Разработка на темата - овој дел може да биде поделен на повеќе поситни делови. Се препорачува излагањето на тематиката да се распореди на три основни дела и тоа:

1. Историско-теориски, ретроспективен или експликативен дел - историјат за некој проблем, упатување на досегашните истражувања за конкретниот проблем и наведување на постојните теоретски сознанија за проблемот.
2. Аналитичко-експериментален дел – се излагаат фактите, информациите, податоците, забелешките и идеите до кои се доаѓа врз основа на сопствените истражувања или врз основа на анализа на туѓи истражувања, а со цел поткрепување на поставената хипотеза.
3. Перспективен дел - се предлагаат конкретни решенија на проблемот или се настојува да се предвиди понатамошниот развој на ситуацијата во поглед на изложениот проблем.

Главен дел - краток, прецизен, да се изнесува само она што е непосредно поврзано со темата и што е значајно, да се избегнуваат опширни објаснувања и повторувања, да постои интегрираност и единство на деловите, логички да се поврзани еден со друг, соодветно да се истакнат личните забелешки, сите делови да се насочени кон објаснување и решавање на поставениот проблем.

Секој став треба да биде образложен и аргументиран, аргументите да одат во прилог на поставената теза. Учениците и студентите, исто така, треба да ги наведат различните мислења и ставови, истите да ги компарираат, но истовремено да претстават и свој став и мислење за конкретната проблематика. Текстот треба да биде напишан со почитување на јазично-стилските правила на пишување, да биде конкретен и концизен.

При пишување на текстот ученикот, односно студентот мора да обрати внимание на следниве правила:

При користење на туѓи зборови, идеи и информации во својата семинарска или дипломска работа мора да каже дека тие информации не се негови. Тоа се постигнува со точно наведување на изворите од кои се преземени податоците и се нарекува референцирање. Полната информација за користениот извор се нарекува библиографска референца која претставува информација на читателот, која му е потребна за препознавање и лоцирање на користениот извор.

При пишување на сопствениот текст, авторот може да се повика на изворот во рамки на текстот т.е. може во својот текст директно да внесе, вметне текст од друг автор, т.е. да **цитуира** или пак со сопствени зборови да објасни или пренесе некоја идеја, интерпретира аргументира т.е. **парафразира**.

Со **парафразирањето**, авторот се обидува со сопствени зборови да репродуцира, пренесе клучна идеја, да аргументира, интерпретира одредена теорија... При репродуцирањето, прераскажувањето, авторот исто така треба да го наведе со референца изворот чија содржина се парафразира. Се наведува на сличен начин како и цитатот т.е. презиме на авторот, година на објавување на публикацијата и број на страници.

Заклучокот е завршен дел од стручниот труд. Во него на концизен, јадровит, прецизен и логичен начин се изнесуваат резултатите и сознанијата до кои се дошло со обработка на темата. Се пишува на посебна страна, не се поставуваат цитати и фусноти, неговата должина не треба да биде повеќе од една до две страници.

Користена литература - се наведува во зависност од избраниот стил на референцирање, во последно време се користи АПА стилот на референцирање. Истата се пишува по абецеден или азбучен редослед.

Технички упатства за пишување на текстот

Најчесто се објавени од страна на институциите - средни училишта, високообразовни институции. Во нив посебно внимание се посветува на изработка на корицата и насловната страница, изработка на содржината, пишување на текстот, цитирање на литературата, изработка на илустрации, изработка на прилози, нумерирање на страници, попис на литература и сл. Се наведува и број на страници, формат, проред, фонд, големина на букви на наслови, поднаслови, текст, начин на поставување на пасусот, начин на поставување на графикони, слики, табели, означување, референцирање.

Ученикот и студентот пишуваат прва прелиминарна верзија на семинарска работа под водство на наставник-ментор, а по прегледот на истата, и воочените недостатоци, следуваат корекции на истата. По извршените корекции студентот и ученикот ја предаваат - презентираат својата семинарска работа пред своите соученици, колеги и наставникот и истата се верифицира.

Заклучок

Познавањето на методологијата и техниката на изработка на стручни трудови и совладувањето на вештината за добро јазично-стилско пишување на стручни и научни трудови е карактеристика на сите високообразовани стручни лица од различни профили. Обврска на студентите во текот на нивното иницијално образование е изработка на семинарска работа/проектна задача.

Методолошките упатства за изработка на истите, презентирани во овој труд, веруваме дека ќе им помогнат на учениците и студентите во надминување на слабостите, недостатоците на кои наидуваат при нивната изработка.

Користена литература

- Cohen L.&Manion L. (1994). *Research methods in education*, 4th edition,, London and New York: Routledge;
- Filipović,J., Kuzmanović, A. i Andrijević, M.(2002) Priručnik iz akademskog pisanja: Uputstva i sugestije za izradu seminarskih/naučnih/stručnih radova, Beograd: Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu
- Vujević, M. (1990) *Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti*. četvrto izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Informator
- Јованова-Митковска, С. (2013) Методологија на педагошко истражување (скрипта), Штип, УГД
- Kuba, L., & Koking, Dž. (2004). *Metodologija izrade naučnog teksta: kako se piše u društvenim naukama* (M. Kuljak, prev.). Podgorica: CID, Banjaluka: Romanov
- Milat, J. (2005). *Osnove metodologije istraživanja*, Zagreb: Školska knjiga
- Мојаноски, Т. Ц. (1998). *Методологија на научноистражувачката работа (избор текстови)*, Скопје: „2 Август“
- Мојаноски, Т. Ц. (2012). *Методологија на безбедносните науки, Основи, Книга I*, Скопје: Факултет за безбедност, Универзитет „Свети Климент Охридски“
- Milosavljević, N. (1989). *Osnovi naučno istraživačkog rada*. Beograd: Naučna knjiga
- Uputstvo za učenje (2009): *Pisanje eseja, Izbegavanje plagijata, Navodjenje referenci korišćenjem Harvard sistema (sistem autor-datum)*, Beograd: Ekonomski fakultet, Beograd
- Uzelac, A.,Kora, A., Petrak, M. (2001) *Upute za izradu studentskihpisanih radova: Seminarski i diplomski radovi*. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu.
- Zelenika , R. (1998) *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci
- Šamić, M. (1980) *Kako nastaje naučno djelo*, Sarajevo: Svjetlost

